

Софія Корнієнко, Сергій Корнієнко

Родинне дозвілля у початкових класах

Навчально-методичний посібник

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
Лист № 1/11-221 від 4.02.98

Видання друге, перероблене та доповнене

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН
2003

ББК 74.200.5
К67

Головний редактор
Б.С. Будний

Музичний редактор
В.М. Островський

Рецензенти:

доктор педагогічних наук, професор Тернопільського педагогічного університету,
академік АНВШ

М.М. Фіцула

доктор педагогічних наук, професор Ізмаїльського педінституту

Н.В. Кичук

завуч початкових класів ЗОШ № 17, м.Тернопіль

М.Й. Войтович

Охороняється законом про авторське право.

*Жодна частина даного видання не може бути використана чи відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

Корнієнко Софія, Корнієнко Сергій.

К67 Родинне дозвілля у початкових класах: Навчально–методичний посібник.
2-ге вид., переробл. і доповн. – Тернопіль: Навчальна книга–Богдан, 2003. – 160с.

ISBN 966-7437-27-2

Посібник містить покласні розробки сценаріїв родинних виховних заходів та рекомендації щодо їх проведення у початкових класах.

Адресований учителям початкових класів, вихователям груп продовженого дня, студентам факультетів підготовки вчителів початкових класів.

ББК 74.200.5

© Корнієнко Софія, 1998

© Корнієнко Сергій, 1998

© Навчальна книга – Богдан, макет,
художнє оформлення, 2003

ISBN 966-7437-27-2

У світі казки

(турнір веселих і кмітливих)

Мета: Прищеплювати любов до книги як джерела знань, до усної народної творчості. Виховувати почуття доброти, чуйності, співпереживання, взаємовиручки. Розвивати спостережливість, дотепність, почуття гумору. Вчити мистецтва перевтілювання.

Турнір проходить в актовому залі, сцена якого оформлена за зразком “королівського палацу”. Посередині — “крісло-трон” для короля, а по обидва боки від нього місця для королеви, принцеси і королівської знаті. Стіни актового залу прикрашені надувними повітряними кульками, аплікаціями, дружніми шаржами, дотепними висловами. На центральній стіні великими буквами написана тема турніру. Перші ряди в залі займають дві команди-учасниці турніру з однаковою кількістю гравців з числа дітей і дорослих. Далше всі місця зайняті болільниками, якими є класні родини із двох паралельних класів. Два трубачі подають сигнал: “Увага! Увага! Увага!”

1 Глашатай: Увага! Увага!

Це ділова бумага!
На бал запрошуємо всіх,
Де вас чекають жарти й сміх!

2 Глашатай: Сьогодні в королівстві свято!

Гостей запрошено багато,
Бо у принцеси іменини.
І ви приходьте на гостини!

1 Глашатай: У гості ви мерщій спішіть

І подарунки всі несіть!

2 Глашатай: Сьогодні в королівстві бал!

Хто запізнився — той програв!

Звучить легка музика. Входить король і міністр.

Король: Шановний міністре, ласощі вже несли до святкового столу?

Міністр: Так, нещодавно головний кухар ніс величезний торт з десятьма свічками.

Король: Я не розумію, чому на таке свято не можна приготувати десять тортів і поставити біля них одну маленьку свічку!

Міністр: Ой, готуйтеся, ваша величносте, йде королева.

Король: Про торти, міністре, ні слова!

Міністр: Її величність королева!

Входить королева з фрейліною. Король підходить до королеви і цілує її руку.

Король: Моє золотце, моє сонечко, ви сьогодні маєте чудовий вигляд!

Королева: Так, ваша величносте, ви маєте рацію, але чому це ви такий люб’язний? Може, ви знову коло тортів крутилися?

Король: Ні, ні, я й гадки про це не мав!

Королева: А це що? *(Показує на бороду короля, де приліпився шматочок торта).*

Король: Подумасш, з'їв всього-на-всього малесенький шматочок.

Королева: Знаю я ваші маленькі шматочки. На моїх іменинах ви теж з'їли “маленький” шматочок і при цьому витерли руки об плаття моєї улюбленої фрейліни.

Фрейліна *(ображено):* Так-так, саме так.

Королева: Ваша величносте, чому до цього часу немає принцеси? Незабаром зйдуться гості, а вона ще не готова.

Король: Міністре, прикажіть прислузі поквипитись із вбиранням принцеси.

Під жваву музику вбігає святково одягнена принцеса. Король, милуючись нею, задоволено вигукує.

Король: Чия вдача! Чия вдача!

Королева: Ой, та ви, ваша величносте, в її роки під столом із котенятами гралися!

Король: І таке було.

Королева *(критично оглядає принцесу, зазирає їй у вічі):* Донечко, по очах бачу, ти не їла сьогодні своєї манної каші!

Принцеса: Не хочу!

Королева: І зуби, напевно, не чистила?

Принцеса: Не буду!

Королева: І з гувернанткою не займалась?

Принцеса: Набридло! Ви, напевно, забули, що у мене сьогодні іменини і я хочу сміятись, веселитись, танцювати, а з вами мені сумно!

Принцеса починає вередувати, плакати. Королева заспокоює її і глузує з короля.

Королева: От-от! Ваша вдача, ваша вдача!

Король: Видаю терміновий наказ: “Той, хто розвеселить принцесу в день її іменин, буде нагороджений по-королівському!”

1 Глашатай: Уважно слухайте всі нас!

Король дає новий наказ:

Той, хто принцесу розсмішить,

По-королівськи буде жить!

2 Глашатай: Тож ви, сміливці, час не гайте

І до палацу поспішайте.

Кмітливість й сміх беріть з собою,

Щоб переможцем вийти з “бою”!

Принцеса продовжує вередувати.

Фрейліна *(шепоче на вухо міністрові, але так, щоб усі чули):* Ви тільки погляньте, шановний міністре, яка вона вередлива. І хто таку вередулю зможе розвеселити?

Міністр: А подивіться, скільки сміливців уже зібралось і з нетерпінням чекають, коли ж нарешті їх запросять до палацу.

Фрейліна: То чого ж ми зволікаємо? Король з королевою стомились заспокоювати нашу принцесу.

Звертається до команд-учасниць турніру веселих і кмітливих.

Просимо сміливців до королівського палацу на турнір веселих і кмітливих!

Під маршову музику на сцену виходять дві команди: “Буратіно” і “Капітошка”.

Міністр: Доповідайте, шановні сміливці, хто ви, звідки прибули і чи готові справитись із королівським наказом? Інакше королівський меч зітне ваші голови з плеч.

Наперед виходять капітани обох команд і, кланяючись, звертаються до королівської знаті.

Капітани: Ваша королівська величносте, вельмишановна королево, небачена красуня принцесо і вся королівська знать, не веліть катувати, а дозвольте слово мовити.

Король: Дозволю!

Командир команди “Буратіно”:

Наша команда з країни Чудес,
Де видумки й жарти сягають небес.
Почувши про бал в королівському замку,
Зібрались в цю ж мить ми усі, без останку,
Б’єм чолом ми тобі, королівський владарю,
Веселити принцесу готові хоч зараз!

Капітан команди “Капітошка”:

Ми, Капітошки, хоч і малі,
Та з жартами й сміхом дружимо всі.
Ми з вами позмагаємось,
В цікаву гру пограємось,
Щоби принцесу розвеселити
І нагороди заслужити!

Принцеса: Ой, татусю! Ой, мамусю! Здається, що мої іменини будуть цікавими!

Міністр: Так-так, перше враження обидві команди справили непогане. А тепер перевіримо, яка із команд краще зуміє розвеселити принцесу своїми жартами, кмітливістю і винахідливістю. Головним суддею ваших змагань буде сама принцеса. Увага! Розпочинаємо турнір!

Фрейліна: Діти всього світу люблять казки, бо у кожній казці добро перемагає зло. Персонажі казок поділяються на добротворців і злотворців. Увага, конкурс!

1. Яка команда назве більше героїв-добротворців? (Богатирі, Скороход, Морозко, Вернидуб, Сучимотузок, Крутивус, Слухало...)

2. Яка команда назве більше персонажів-злотворців? (Коцій Безсмертний, Баба Яга, відьма, пан, піп, цар Ох,...)

Принцеса: На іменини завжди йдуть з дарунками. Я знаю, що кожен із вас приніс мені малюнок-загадку. Завдання команд полягає в тому, щоб відгадати, до якої казки кожен учасник команди-суперника зробив ілюстрацію.

Після конкурсу всі члени команд вручають свої малюнки принцесі.

Принцеса: Ой, як я люблю слухати казки! Але мій тато, його величність король, не може мені їх розказувати, бо вони всі переплутались у його голові і він пам'ятає тільки уривки з них.

Король: Наказую! За уривками, які я пам'ятаю, відгадайте назву казки. Переможе та команда, яка більше відгадає назв.

1. Жив у давні часи один цар. І до того він любив казки, що й дня не міг прожити без них. (Розумний казкар.)

2. — Де ж, ти, дочко, була?

— Служила, тату, — каже дочка. — Зносьте добро! (Дідова дочка й бабина дочка.)

3. Коли це іде проти нього змія та й каже йому:

— Що ти мені даси, чоловіче, як я тобі скот цей зажену в те яйце?

(Яйце-райце.)

4. — Ну, тепер, мамо, уже не будемо ходити хліба купувати: дала мені гадюка такий перстень... (Про одного парубка й царівну)

5. Чи довго вони летіли, чи не довго, а прилітають до царя на обід.

(Летючий корабель.)

6. — Агов, хлопче, а чого тобі тут треба? Битися чи миритися?

— Де то вже миритися — битися. (Котигорошко.)

7. Дід вийшов, коли то ведмідь цілий вулик меду приніс. (Солом'яний бичок.)

8. — Отак зробіть, — каже він. — Покладіть отут біля мене торбинку-волосянку, торбинку-дротянку й чоботи і коня Гивера поставте, а самі йдіть на той кінець галяви. (Козак Мамарига.)

Міністр: Його величності ви допомогли, а тепер нове випробування для вас!

На дощці клітинками зображені слова, які означають імена казкових героїв і водночас назви казок.

--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Пан Коцький

--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Козак Мамарига

--	--	--

Ох

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Телесик

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Котигорошко

Члени команд мають заповнити клітинки потрібними буквами. Якщо названа буква є у слові, то команда продовжує гру, а якщо ні — естафета передається іншій команді. Виграє та команда, яка відгадає більше слів.

Принцеса: Ой, як мені з вами цікаво! Ви дуже веселі й кмітливі. Але я ще хочу побачити, які ви спритні і сильні. Вельмишановний міністре, звеліть негайно принести канат, щоб ми дізналися, яка команда сильніша.

Під музичний супровід команди перетягують канат.

Принцеса: А тепер конкурс на спритність. Пропоную гру “З переповзанням і перестрибуванням”. Правила гри такі: На підлозі позначені стартова і фінішна лінії, а на середині відстані перед командами лежать скакалки.

Члени команд шикуються у колони по одному за стартовою лінією з інтервалом 2-3 м. Дистанція між гравцями — випрямлена вперед рука. Ноги нарізно, якомога ширше.

Той, хто стоїть останнім у команді, нагинається і проповзає між ногами всіх гравців, пересуваючись по-пластунськи, досягає скакалки, встає, тричі стрибає через неї і знову повзе до фінішної лінії, торкається її рукою, стрімко встає, біжить назад до команди і стає попереду. Перемагає та команда, яка швидше закінчить естафету.

Вбігає фрейліна з листками телеграм в руках і схвильовано звертається до принцеси і короля.

Фрейліна: Ваша високосте принцеса, ваша величносте король, трапилася біда, ми отримали багато телеграм, в яких герої казок пишуть про те, що з ними сталося лихо, але забули повідомити, хто вони і з якої казки.

Король: Отже, нашим сміливцям випало ще одне випробування. Негайно зачитайте тексти телеграм, а вони нехай послухають і відгадають. Переможе та команда, яка відгадає більше персонажів.

1. Гуси, гуси, гусенята!

Візьміть мене на крилята
Та понесіть до батенька,
А в батенька — їсти й пити,
Ще й хороше походити.

(Телесик із казки “Івасик-Телесик”)

2. Не полечу з вами.

Як я була в лужку,
Виламала ніжку,
А ви полинули,
Мене покинули.

(Кривенька качечка із казки “Кривенька качечка”)

3. Під березою,
Під кудрявою,
Що провіяно,
Те прокапано.

(Лисичка з казки “Коза-дереза”)

4. Котику-братику!
Несе мене лиска
По каменю-мосту
На своєму хвосту,
Порятуй мене!

(Півник із казки “Котик і півник”)

5. Я по коробу метений,
Я на яйцях спечений,
Я од баби втік і од діда втік,
Так і од тебе втечу.

(Колобок із казки “Колобок”)

Принцеса: Молодці! Всіх героїв відгадали. Таточку, накажіть воєводі негайно у похід вирушати і казкових героїв визволяти. А ми на radoшах проведемо конкурс “Хто кого переспіває”.

Усі ви любите дивитись мультфільми. Зараз ваше завдання полягає в тому, щоб пригадати і заспівати якомога більше пісень із мультфільмів. Переможе та команда, яка заспіває найбільше пісень.

Королева: Дозвольте, ваша величносте, і мені випробувати цих чудових гравців та перевірити їх артистичні здібності.

Король: Дозволю!

Королева: Пропоную найартистичнішим членам команд розіграти в особах *(казкар, дитина, мати, баба, вовк)* текст української народної казки “Вовк під вікном”

Голодний вовк шукав собі здобич і забрів у село. Куди не смикнеться — скрізь ворота заперті і собаки дуже злі. Вовк з розпачу підійшов до крайньої хати, став біля вікна і слуха. На цю пору в хаті дитина репетувала і вередувала. Мати сиділа біля неї, забавляла її. Скільки вона не панькалась з нею, нічого не могла заподіяти — дитина не переставала плакати. Баба тоді почала дитину лякати, щоб вона од страху утихомирилась: “Цить, не плач, а то зараз оддам вовкові. Зараз замовч! Вовк, візьми Гришу, іди, на, візьми його!” Вовк зрадів, уже налагодився був їсти дитину, думав, що баба подасть йому у вікно. Дитина злякалась, замовкла, тільки зрідка схлипувала, а баба почала його утішати: “Гриша — розумничок, він не буде плакати, я його не оддам вовкові. Ми вовка проженемо. Іди геть, вовче! Гриша плакати не буде. Іч який, він хоче Гришу з’їсти. Тікай, вовк, од нас, а то я візьму кочергу, так всю голову розчавлю”..

Вовк злякався, побіг од хати і дума собі: “Нема тепер у світі правди; кажуть, що люди розумні, а ніколи не роблять того, що кажуть. Кажуть одне, а роблять, навпаки, зовсім інше”.

Принцеса: Які веселі в мене іменини! Як мені добре з вами! Не те, що з моїми старомодними і докучливими гувернантками, фрейлінами... Я тішуся з того, що члени обох команд теж здружилися, ближче пізнали один одного. А тому думаю, що якраз вчасно запропонувати черговий конкурс “Зрозумій мене мовою пантоміми”.

Слухайте умови конкурсу. Усі члени команд шикуються у дві колони. Останній стає спиною до всіх інших. Я йому тихенько скажу задумане мною слово. Завдання полягає в тому, щоб почути від мене слово (*телевізор, душ, годинник, книга і т. п.*) учасники гри передали один одному, але вже мовою міміки і жестів. Той, що стояв у колоні першим, має виголосити, яке слово було сказане мною. Перемагає та команда, яка правильно назве слово.

Король: Чує моє серце, що пора готувати нашим сміливцям обіцяні нагороди, але тільки тоді, як виконаєте останнє завдання: не довше, як за 15 хвилин складіть казку, героями якої були б Король, Королева, Принц, Принцеса, добра Фея, зла Фея, Чарівний Кінь, Вітер, Сонце, Море, Володарка кам’яної гори. Переможе та команда, яка за визначений час придумає цікавішу казку.

Принцеса: (*стрибає від радості, плескає в долоні*) Молодці! Молодці! Я навіть не можу визначити переможців, бо обидві команди веселі і кмітливі. Ви зуміли мене розвеселити, і я з нетерпінням чекатиму вас щороку на своїх іменинах!

Трубачі подають сигнал: “Слухайте всі!”

Король: Наказую вручити королівські нагороди!

Під веселу мелодію королівська прислуга вручає членам команд дарунки.

Королева: Велике вам спасибі і до наступних зустрічей.

1 Глашатай: Турнір скінчився, і день мина,
Прощатись з вами нам пора.

2 Глашатай: Але веселий щирий сміх
Зумів здружити нас усіх!